

Alain de Botton
Ce se întâmplă
în iubire

Traducere de
RADU PARASCHIVESCU

HUMANITAS
fiction

*Lui John Armstrong,
mentor, coleg, prieten*

ROMANTISM

Îndrăgostiri

Hotelul stă pe o lespede de stâncă, la o jumătate de oră est de Málaga. A fost proiectat pentru familii și dezvăluie, mai cu seamă la ora mesei, ce provocări presupune apartenența familială. Rabih Khan are cincisprezece ani și e în vacanță cu tatăl său și cu mama vitregă. Atmosfera dintre ei este morhorâtă, iar conversația, anevoioasă. Se fac trei ani de când mama lui Rabih a murit. În fiecare zi se organizează un bufet pe o terasă cu vedere spre piscină. Uneori, mama vitregă a lui Rabih spune ceva despre *paella* sau despre vântul care bate cu putere dinspre sud. E de loc din Gloucestershire și-i place să grădinărească.

O căsnicie nu începe cu o cerere în căsătorie și nici măcar cu o primă întâlnire. Ea începe mult mai devreme, când se nasc ideea de iubire și îndeosebi visul unui suflet pereche.

Rabih o vede pentru prima oară pe fată lângă toboganul cu apă. E cam cu un an mai mică decât el, cu părul castaniu tăiat scurt, băiețește, piele măslinie, brațe și picioare suple. Poartă o bluză marinărească în dungi, pantaloni scurți de culoare albastră și niște șlapi galbeni ca lămâia. Are o fâșie subțire de piele la încheietura mâinii drepte. Se uită la băiat, îi zâmbește cam fără chef și se instalează mai bine pe șezlong. Cinci ore de-acum încolo, se uită gânditoare la mare, ascultând muzică la căști și, din când în când, rozându-și unghiile.

E la mijloc între părinți, cu mama răsfoind un exemplar din *Elle* și cu tatăl citind un roman de Len Deighton în franceză. După cum va afla mai târziu Rabih din cartea de oaspeți, e din Clermont-Ferrand și o cheamă Alice Saure.

N-a mai simțit niciodată în viață ceva cât de cât asemănător. Senzația îl copleșește din prima clipă. Și nu e ceva care să depindă de cuvinte – pe care oricum n-o să le schimbe niciodată. E ca și cum ar fi cunoscut-o dintotdeauna, ca și cum ar deține răspunsul la propria lui existență și mai cu seamă la o zonă de durere derutată dinăuntru lui. În zilele următoare, o observă de la distanță în jurul hotelului: la micul dejun, într-o rochie albă cu un motiv floral pe poale, luându-și un iaurt și o piersică de la bufet; pe terenul de tenis, scuzându-se în fața instructorului pentru reverul nereușit, cu o politețe mișcătoare și într-o engleză cu un puternic accent francez; și în cursul unei plimbări (aparent) solitare în jurul terenului de golf, oprindu-se să se uite la cactuși și hibiscuși.

Certitudinea că o altă ființă omenească e sufletul tău pereche poate apărea foarte repede. Nu e nevoie să vorbim cu aceste ființe; nu trebuie nici măcar să știm cum le cheamă. Cunoașterea obiectivă n-are nici un rol aici. Contează, în schimb, intuiția: un sentiment spontan, care pare din ce în ce mai precis și mai vrednic de respect, fiindcă ocolește procesele obișnuite ale rațiunii.

Îndrăgostirea se cristalizează în jurul mai multor elemente: un șlap care atârnă nonșalant de un picior; o ediție broșată din *Siddhartha* lui Hermann Hesse, lăsată pe un prosop lângă loțiunea de plajă; niște sprâncene bine conturate; răspunsurile în doi peri date părinților; și un fel de a-și sprijini obrazul în palmă când ia înghițituri mici de spumă de ciocolată la bufetul de seară.

Din instinct, el assemblează o întregă personalitate din aceste amănunte. Uitându-se la palele de lemn ale ventilato-

rului din tavanul camerei, Rabih scrie în minte povestea vieții lui cu ea. Va fi melancolică și descurcăreață. Se va încrede în el și va râde de ipocrizia celorlalți. Uneori va fi neliniștită în legătură cu petrecerile și cu alte fete de la școală – simptome ale unei personalități sensibile și profunde. Va fi fost o însingurată până atunci și nu va fi avut încredere deplină în nimeni. Se vor așeza pe patul ei și-și vor înlănțui degetele în joacă. Și nici ea nu-și va fi închipuit vreodată că ar fi cu puțință o asemenea legătură între doi oameni.

Pe urmă, într-o dimineață, fără să-l pună în gardă, ea pleacă, iar la masa ei se așază o pereche olandeză cu doi băieți mici. Ea și părinții au părăsit hotelul în zori ca să prindă cursa Air France înapoi spre casă, explică recepționarul.

Întreaga întâmplare e neglijabilă. Cei doi urmează să nu se mai întâlnească niciodată. Ea nu e atinsă deloc de gândurile lui. Și totuși, dacă povestea începe aici, este din cauză că – deși Rabih se va schimba mult și se va maturiza cu timpul – felul lui de-a înțelege iubirea va păstra, timp de câteva decenii, exact structura pe care a perceput-o din capul locului în hotelul Casa Al Sur, în vara celui de-al șaisprezecelea său an. Va continua să creadă în posibilitatea înțelegerii și a empatiei rapide și totale între două ființe omenești și în șansa de-a pune definitiv capăt singurătății.

Va tânji la fel de dulce-amar după alte suflete pereche zărite în autobuze, printre rafturile supermarketurilor și în sălile de lectură ale bibliotecilor. Va avea exact același sentiment la douăzeci de ani, în timpul unui semestru de studiu în Manhattan, pentru o femeie așezată în stânga lui în metroul de pe linia C, cu capătul în partea de nord, la douăzeci și cinci de ani, într-un birou de arhitectură din Berlin, unde acumulează experiență de lucru, și la douăzeci și nouă de ani, în timpul unui zbor Paris–Londra, după o scurtă conversație deasupra Canalului cu o femeie pe nume Chloe: sentimentul

de-a fi nimerit peste o parte a propriului său eu, pe care-o pierduse cândva demult.

Romanticul are de făcut un pas foarte mic de la zărirea unui străin la formularea unei concluzii maiestuoase și substanțiale: că acel străin (sau acea străină) poate fi un răspuns cuprinzător la întrebările nerostite ale existenței.

Intensitatea poate părea banală, ba chiar comică, și cu toate acestea venerarea instinctului nu e deloc o planetă neînsemnată în cosmologia relațiilor. Ea e de fapt soarele aflat în centru și în jurul cărui se rotesc idealurile contemporane ale iubirii.

Credința romantică trebuie să fi existat dintotdeauna, dar abia în ultimele secole a fost considerată altceva decât o boală; abia în ultima vreme căutării unui suflet pereche i s-a dat voie să-și asume un statut apropiat de statutul unui scop al vieții. Un idealism îndreptat până atunci spre zei și spre duhuri a fost redirecționat spre ființele omenești – un gest din cale-afară de generos, dar comportând în același timp consecințe grave și delicate, fiindcă nu-i deloc simplu pentru o ființă omenească să prețuiască, pe întreaga durată a unei vieți, perfecțiunile la care ar fi putut face trimitere în prezența unui observator imaginar de pe stradă, din birou sau de pe locul alăturat din avion.

Rabih va avea nevoie de mulți ani și de dese eseuri de îndrăgostit ca să ajungă la câteva concluzii diferite, ca să admită că tocmai lucrurile pe care le considera romantice la un moment dat – intuițiile nerostite, dorul instantaneu, încrederea în sufletele pereche – te împiedică de fapt să înveți cum să-ți consolidezi relațiile. El va conchide că iubirea poate să reziste doar când nu ești fidel ademenitoarelor ei ambiții inițiale; și că dacă vrei ca relațiile să meargă bine, trebuie să renunți tocmai la sentimentele prin care ai ajuns să le închegi. Va trebui să afle că iubirea e mai degrabă deprindere decât entuziasm.

Inimă sacră

În primele zile ale căsniciei lor, ba chiar și mulți ani după aceea, lui Rabih și soției lui li se pune mereu aceeași întrebare: „Cum v-ați cunoscut?“, însoțită de obicei de o agitație jucăușă, pe care adresantul întrebării o simte în locul destinatarului. Cei doi se uită de fiecare dată unul la celălalt (uneori cu o anume sfială, după ce toți mesenii se opresc din ce fac și ascultă), ca să decidă cine-ar trebui să răspundă de data asta. În funcție de auditoriu, ei pot alege varianta replicii spirituale sau tandre. Iar replica poate fi condensată într-un rând sau poate umple un întreg capitol.

Începutul se bucură de această atenție disproporționată fiindcă nu e considerat o simplă fază ca atâtea altele; pentru romantic, el conține într-o formă concentrată tot ce este semnificativ în ceea ce privește iubirea în ansamblu. Iată de ce, în atât de multe povești de iubire, singurul lucru care-i rămâne de făcut naratorului cu un cuplu care a depășit cu succes anumite obstacole este să-i rezerve un viitor fericit și neclar – sau să-lucidă. Ceea ce numim de obicei iubire este doar începutul iubirii.

E ciudat, observă Rabih și soția lui, cât de rar sunt întrebați ce s-a întâmplat cu ei după ce s-au cunoscut, de parcă povestea adevărată a relației lor nu ar aparține unei zone de curiozitate legitimă sau rodnică. Cei doi nu au avut parte niciodată în public de singura întrebare care-i preocupă cu adevărat: „Cum e să fii căsătorit de-atâta timp?“

Poveștile despre relații ce rezistă decenii întregi, fără nenorociri sau o fericire evidentă, rămân – fascinant și îngrijorător – excepții între narațiunile pe care îndrăznim să ni le spunem despre pașii pe care-i face iubirea.

Iată cum se întâmplă, iată începutul care atrage prea multă atenție: Rabih are treizeci și unu de ani și locuiește într-un oraș pe care aproape că nu-l cunoaște și nu-l înțelege. Înainte trăia la Londra, dar s-a mutat de curând cu serviciul la Edinburgh. Fostul lui birou de arhitectură a concediat jumătate dintre angajați după pierderea neașteptată a unui contract, iar rămânerea fără loc de muncă l-a silit să-și întindă antenele profesionale mai departe decât i-ar fi plăcut – ceea ce l-a făcut în cele din urmă să accepte o slujbă într-un studio de amenajări urbane din Scoția, specializat în piețe și intersecții mari.

Trăiește singur de câțiva ani, de la destrămarea unei relații cu o proiectantă. S-a înscris la o sală de fitness din zonă și pe un site de matrimoniale. A luat parte la inaugurarea unei galerii unde erau expuse artefacte celtice. A fost prezent la o serie de evenimente mai mult sau mai puțin legate de munca lui. Totul în zadar. De câteva ori a simțit o legătură intelectuală cu o femeie, dar nu și una fizică – sau invers. Sau, și mai rău, un licăr de speranță, urmat de menționarea unui partener care stătea de obicei la celălalt capăt al încăperii și avea expresia unui paznic de închisoare.

Cu toate acestea, Rabih nu renunță. E un romantic. Iar în cele din urmă, după multe duminici pustii, iată că se întâmplă, aproape exact cum a fost învățat – în mare parte cu ajutorul artei – că o să se întâmple.

Giratoriul este pe drumul A720 care pleacă din centrul spre sudul Edinburgh-ului, legând șoseaua de o fundătură în care se găsesc reședințe mari și aspectuoase, care dau spre un lac și un teren de golf – o comandă pe care Rabih o preia

nu atât din interes, cât din cauza obligațiilor care vin la pachet cu locul lui modest în ierarhia și în importanța firmei.

Din partea clientului, rolul de administrator este repartizat inițial unui membru vechi din echipa de topografi a primăriei, numai că în ziua de dinainte de lansarea proiectului omul are parte de un mare necaz, iar locul lui e luat de cineva mai tânăr.

Cei doi își strâng mâinile pe șantier, într-o dimineață noroasă de la începutul lui iunie, puțin după ora unsprezece. Kirsten McLelland poartă o jachetă fosforescentă, cască și cizme groase cu talpă de gumă. Rabih Khan nu aude mai nimic din ce-i spune – nu doar din cauza vibrațiilor repetate ale unui compresor hidraulic din apropiere, ci și din cauză că, așa cum va ajunge să descopere singur, adeseori Kirsten vorbește foarte încet, cu accentul ei de Inverness care-o face să lase sfârșitul propozițiilor în suspensie, ca și cum ar fi descoperit la jumătatea enunțului o obiecție la ceea ce spunea, sau pur și simplu i s-ar fi părut că existau alte lucruri mai importante.

În ciuda felului cum e îmbrăcată (la drept vorbind, chiar *datorită* acestui fel, măcar în parte), Rabih remarcă imediat la Kirsten o serie de trăsături – psihologice și fizice – la care e sensibil. El observă modul ei amuzat și netulburat de-a reacționa la atitudinea condescendentă a celor doisprezece constructori musculoși, conștiinciozitatea cu care verifică toate lucrurile pe care le are pe listă, precum și indiferența încrezătoare față de tendințele modei și față de mica imperfecțiune a dinților superiori din față.

Odată încheiată întâlnirea cu constructorii, clientul și antreprenorul se așază împreună pe o bancă din apropiere, ca să studieze contractele. Însă după câteva minute începe să plouă cu găleata și, cum nu au loc să se ocupe de hârțogăria în biroul șantierului, Kirsten propune să meargă până la strada principală și să găsească o cafenea.

Cuprins

ROMANTISM

Îndrăgostiri / 9 Inimă sacră / 13 Iubind / 22 Sex și iubire / 30 Cerere / 40

PÂNĂ LA ADÂNCI BĂTRÂNEȚI

Flecușete / 53 Îmbufnări / 65 Sex și cenzurare / 70
Transferanță / 82 Vinovație universală / 90 Predare și învățare / 99

COPII

Leccióni de iubire / 111 Drăgălășenie / 122 Limitele iubirii / 127 Sex și viață de părinte / 138 Prestigiu rufăriei / 148

ADULTER

Curvar / 155 Pro / 163 Contra / 170 Dorințe de neîmpăcat / 181 Secrete / 187

DINCOLO DE ROMANTISM

Teoria atașamentului / 193 Maturitate / 206 Gata de căsătorie / 217 Viitorul / 224